בְּעֶזְרַת ה׳ יִתְבָּרַךְ

דַּרְכֵי אִישׁ

גִּלָּיוֹן שְׁבוּעִי מִמִּשְׁנָתוֹ הַטְּהוֹרָה שֶׁל כ״ק מו״ר
הָרַהַ״צ **רַבִּי יִצְחָק שְׁמוּאֵל אַהֲרֹן לֶעזֶער** שְׁלִיט״א
יוֹצֵא לָאוֹר עַל יְדֵי חַסִידֵי בְּרֶסְלֶב, יַבְנְאֵל עִיר בְּרֶסְלֶב – עִיר הַשִּׂמְחָה

גִּלָּיוֹן קפ״ו | פָּרָשַׁת וַיִּגַּשׁ – ״שַׁבָּת נָאוּ חֲנָכָה״ תשפ״ח

כַּעַס

תִּשְׁלֹט עַל זֶה!

* * *

מו״ר שְׁלִיט״א אָמַר, שֶׁרַבֵּנוּ ז״ל מְגַלֶּה לָנוּ (לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק א, סִימָן סח), שֶׁעַל־יְדֵי מִדַּת הַכַּעַס אָדָם מְאַבֵּד אֶת הַשֶּׁפַע שֶׁמּוּכָנִים לְהַשְׁפִּיעַ לוֹ מִן הַשָּׁמַיִם, כִּי כְּשֶׁהַמָּמוֹן יוֹרֵד לָאָדָם הוּא בִּבְחִינַת (תְּהִלִּים קיא, ה) **״טֶרֶף נָתַן לִירֵאָיו״**, וְעַל־יְדֵי הַכַּעַס מִתְקַיֵּם בּוֹ (אִיּוֹב יח, ד) **״טֹרֵף נַפְשׁוֹ בְּאַפּוֹ״**, רַחֲמָנָא לִצְלָן, וּמְמֵילָא מְאַבֵּד אֶת כָּל הַשֶּׁפַע שֶׁהָיָה מוּכָן כְּבָר לְהַגִּיעַ אֵלָיו.

כִּי סוֹד הַפַּרְנָסָה הוּא בַּפָּסוּק (תְּהִלִּים קמה, טז) **״פּוֹתֵחַ אֶת יָדֶךָ וּמַשְׂבִּיעַ לְכָל חַי רָצוֹן״**, ׳פּוֹתֵחַ אֶת יָדֶךָ׳ הוּא רָאשֵׁי־תֵּבוֹת ׳אַפַּי׳ וְסוֹפֵי־תֵּבוֹת ׳חֲתָךְ׳ - שֵׁם הַפַּרְנָסָה, רֶמֶז שֶׁיִּזְכֶּה לְשֶׁפַע שֶׁל פַּרְנָסָה אִם יִזְכֶּה לַחְתֹּךְ אֶת כָּל הָאַף וְהַחֵמָה, וְיִזְכֶּה לְשִׂמְחָה שְׁלֵמָה, בִּבְחִינַת (דִּבְרִים טז, טו) ״וְהָיִיתָ׳ אַ׳ךְ׳ שָׂ׳מֵחַ״, שֶׁהוּא גַּם כֵּן סוֹפֵי־תֵּבוֹת ׳חֲתָךְ׳ - שֵׁם הַפַּרְנָסָה, וְרָאשֵׁי־תֵּבוֹת ׳אִשּׁוֹ׳, רֶמֶז שֶׁכְּךָ יִזְכֶּה לְשֶׁפַע שֶׁל פַּרְנָסָה, אִם יִזְכֶּה לַחְתֹּךְ אֶת כָּל אֵשׁ הַכַּעַס, וְיִהְיֶה אַךְ שָׂמֵחַ תָּמִיד.

וְרָגִיל לוֹמַר מו״ר שְׁלִיט״א, שֶׁבַּתּוֹרָה אַחַר־כָּךְ (סִימָן סט), רַבֵּנוּ ז״ל מְגַלֶּה שֶׁעִקַּר הַשֶּׁפַע מַגִּיעַ מֵהָאִשָּׁה, וּכְכָל שֶׁמְּכַבֵּד וּמְיַקֵּר אֶת אִשְׁתּוֹ - זוֹכֶה לְשֶׁפַע שֶׁל פַּרְנָסָה, וּכְמַאֲמָרָם זַ״ל (בָּבָא מְצִיעָא נט.): **׳אוֹקִירוּ לְנָשֵׁיכוּ כִּי הֵיכִי דְּתִתְעַתְּרוּ׳** [תְּכַבְּדוּ וּתְיָקְרוּ אֶת נְשׁוֹתֵיכֶם, וְכָךְ תִּזְכּוּ לַעֲשִׁירוּת]; וְיֵשְׁנוֹ חִבּוּר חָזָק בֵּין שְׁתֵּי תּוֹרוֹת אֵלּוּ, כִּי תֵּכֶף כְּשֶׁדִּבֵּר רַבֵּנוּ ז״ל מִגְּנוּת מִדַּת הַכַּעַס, שֶׁמְּאַבֶּדֶת אֶת הַפַּרְנָסָה, מְעוֹרֵר עַל כְּבוֹד הָאִשָּׁה - שֶׁמְּמֶנָּה מַגִּיעָה הַפַּרְנָסָה, כִּי עִקַּר נִסָּיוֹן הַכַּעַס הוּא בַּבַּיִת, וְאָדָם צָרִיךְ לְהַאֲרִיךְ אַפּוֹ הֵיטֵב עַל הַכֹּל, וְלִבְלִי לְכְעֹס כְּלָל, וְעַל־יְדֵי־זֶה יִשְׁפַּע עָלָיו שֶׁפַע קֹדֶשׁ שֶׁל פַּרְנָסָה, וְיִהְיֶה הֲכִי מְאֻשָּׁר בְּחַיָּיו.

וּבָזֶה פֵּרֵשׁ פַּעַם מו״ר שְׁלִיט״א אֶת מַה שֶּׁמְּזַמְּרִים בַּפִּיּוּט ״צָמְאָה נַפְשִׁי״ (לְהָאבִּן עֶזְרָא זי״ע): **״אֶקֹד עַל אַפַּי וְאֶפְרֹשׂ לְךָ כַּפַּי עֵת כִּי אֶפְתַּח פִּי בְּנִשְׁמַת כָּל חָי״; ׳אֶקֹד עַל אַפַּי׳** הַיְנוּ אִם אֶשְׁרֹף וְאֶפֹּר אֶת אַפַּי וְכַעֲסִי [׳אֶקֹד׳ מִלְּשׁוֹן ״אֵשׁ תּוּקַד״], אֲזַי **׳אֶפְרֹשׂ לְךָ כַּפַּי׳** וְאוּכַל לְבַקֵּשׁ מִמְּךָ צְדָקָה וְחֶסֶד, שֶׁתַּשְׁפִּיעַ לִי פַּרְנָסָה בְּשֶׁפַע גָּדוֹל, עַל דֶּרֶךְ הַפָּסוּק **״פּוֹתֵחַ אֶת יָדֶךָ״** [רָאשֵׁי־תֵּבוֹת ׳אַפַּי׳] **וּמַשְׂבִּיעַ לְכָל חַי רָצוֹן״**, וְאָז יִתְקַיֵּם **״עֵת כִּי אֶפְתַּח פִּי״** - כְּשֶׁאֶפְתַּח אֶת פִּי לְבַקֵּשׁ עַל מָזוֹן וּפַרְנָסָה שֶׁיַּגִּיעַ לִי **בְּעִתּוֹ** וּבִזְמַנּוֹ, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב ״עֵינֵי כֹל אֵלֶיךָ יְשַׂבֵּרוּ וְאַתָּה נוֹתֵן לָהֶם אֶת אָכְלָם בְּעִתּוֹ״, אָז יִתְקַבֵּל הַתְּפִלָּה כִּי יִהְיֶה עַל יְדֵי **״נִשְׁמַת כָּל חַי״** שֶׁיִּהְיֶה לִי נְשָׁמָה חַיָּה וְקַיָּמָא, שֶׁהֲרֵי נִזְהַרְתִּי מְאֹד לְבַל לְטָרֵף נַפְשִׁי בְּאַפִּי חַס וְשָׁלוֹם, וְעַל יְדֵי זֶה יִהְיֶה לִי שֶׁפַע קֹדֶשׁ תָּמִיד.

הַכֹּל, אָדָם צָרִיךְ לְקָנוֹת לְעַצְמוֹ אֶת מִדַּת הַסַּבְלָנוּת, וְלַעֲצֹר עַצְמוֹ מִן הַכַּעַס, אֲפִלּוּ שֶׁהוּא מִתְמוֹדֵד עִם נִסְיוֹנוֹת לֹא פְּשׁוּטִים, וְהוּא מָלֵא עֲצַבִּים וְכוּ׳, יְבַקֵּשׁ אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא: **׳רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, תְּזַכֵּה אוֹתִי לְמִדַּת אֶרֶךְ אַפַּיִם, שֶׁאֶזְכֶּה לְהַאֲרִיךְ אַפִּי עַל הַכֹּל, וְאֶעֱצֹר אֶת עַצְמִי מִלְּכְעֹס, וְכָךְ תַּשְׁפִּיעַ לִי שֶׁפַע קֹדֶשׁ שֶׁל פַּרְנָסָה, הֵן בְּרוּחָנִיּוּת וְהֵן בְּגַשְׁמִיּוּת!׳.**

וּכְשֶׁלָּמַד מוֹ״ר שְׁלִיטָ״א בָּרַבִּים אֶת תְּחִלַּת מַעֲשֶׂה י׳ בְּסִפּוּרֵי־מַעֲשִׂיּוֹת - מִבֶּעֶרְגֶיר וְעָנִי, וְשָׁם רַבֵּנוּ מְסַפֵּר שֶׁהַבֶּעֶרְגֶיר חָלַם שֶׁנִּכְנָסִים גַּנָּבִים לְבֵיתוֹ, וְנוֹשְׂאִים אֶת כָּל הוֹנוֹ וּרְכוּשׁוֹ לְבֵית הֶעָנִי, אַךְ עָצַר אֶת עַצְמוֹ מִלִּכְעֹס, וְכִלְשׁוֹן רַבֵּנוּ זַ״ל שָׁם: **׳וְחָרָה לוֹ מְאֹד מְאֹד עַל שֶׁהֵם רוֹצִים לְשֵׂאת כָּל הוֹנוֹ מִבֵּיתוֹ אֶל הֶעָנִי, וְלִכְעֹס עֲלֵיהֶם אִי־אֶפְשָׁר, שֶׁהֵם אֲנָשִׁים רַבִּים׳**, בְּאֹר מוֹ״ר שְׁלִיטָ״א, שֶׁרַבֵּנוּ זַ״ל מְלַמֵּד אוֹתָנוּ בָּזֶה דֶּרֶךְ יְשָׁרָה וּבְרוּרָה, מַדּוּעַ הַבֶּעֶרְגֶיר לֹא כָּעַס **״כִּי הֵם אֲנָשִׁים רַבִּים״**? כִּי בָּזֶה מְגַלֶּה שֶׁיֵּשׁ לוֹ שֵׂכֶל... כִּי יֵשׁ אֲנָשִׁים שֶׁאֵין לָהֶם הַדַּעַת הַזֹּאת, וּכְשֶׁהֵם נִכְנָסִים בְּכַעַס - לֹא אִכְפַּת לָהֶם מִכְּלוּם... מְשַׁתּוֹלְלִים וְצוֹעֲקִים, וְהֵנֵּה כָּל הַסּוֹבְבִים רוֹאִים, וְכָל הַשְּׁכֵנִים שׁוֹמְעִים אֶת הַקּוֹלוֹת, אֲבָל מֵחֲמַת הִתְגַּבְּרוּת הַכַּעַס - אֵין עוֹצֵר עַצְמוֹ, וְצוֹרֵחַ וּמִתְרַגֵּז וְכוּ׳, וְרַחְמָנוּת גְּדוֹלָה עָלָיו, כִּי בְּיָדָיו הוּא עוֹצֵר לְעַצְמוֹ אֶת הַשֶּׁפַע הַמּוּכָן לְהַגִּיעַ אֵלָיו, וְאוֹתוֹ הַבֶּעֶרְגֶיר - הָיָה לוֹ שֵׂכֶל, וּכְשֶׁרָאָה שֶׁהֵם רַבִּים, עָצַר עַצְמוֹ מִלִּכְעֹס, כִּי לֹא רָצָה לַעֲשׂוֹת לְעַצְמוֹ בּוּשׁוֹת... כִּי אִם יִכְנֹס לִכְעֹס וְרֹגֶז - יִהְיֶה לְלַעַג וּלְקֶלֶס בְּעֵינֵיהֶם.

וְאָמַר מוֹ״ר שְׁלִיטָ״א, שֶׁהָעִנְיָן מְרֻמָּז בִּלְשׁוֹן חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (שַׁבָּת קה:): ׳הַמְקָרֵעַ בְּגָדָיו בַּחֲמָתוֹ וְהַמְשַׁבֵּר כֵּלָיו בַּחֲמָתוֹ וְהַמְפַזֵּר מְעוֹתָיו בַּחֲמָתוֹ׳; וְהוּא בְּדִיּוּק מַה שֶּׁאוֹמֵר רַבֵּנוּ שָׁם, שֶׁמַּחֲמַת הַחֵמָה וְהַכַּעַס - אָדָם הוּא **״מְפַזֵּר״** וּמְאַבֵּד אֶת **״מְעוֹתָיו״**, וְהַכֹּל **״בַּחֲמָתוֹ״** וּבְכַעֲסוֹ, שֶׁהוּא אֵינֶנּוּ עוֹצֵר אֶת עַצְמוֹ מִן הַכַּעַס, שֶׁהִיא עֲבוֹדָה זָרָה מַמָּשׁ, וּכְהֶמְשֵׁךְ הַגְּמָרָא שָׁם, שֶׁאָדָם כָּזֶה ׳יְהֵא בְּעֵינֶיךָ כְּעוֹבֵד עֲבוֹדָה זָרָה׳, כִּי ״כָּל הַכּוֹעֵס כְּאִלּוּ עוֹבֵד עֲבוֹדָה זָרָה״ (זֹהַר בְּרֵאשִׁית כז:).

וְאָמַר מוֹ״ר שְׁלִיטָ״א, שֶׁהָעִנְיָן הַזֶּה מְרֻמָּז בְּדֶרֶךְ נִפְלָאָה בְּדִבְרֵי הַגְּמָרָא (רֵישׁ מַסֶּכֶת תַּעֲנִית) גַּבֵּי ג׳ הַמַּפְתְּחוֹת שֶׁנִּמְצְאוֹת בְּיָדָיו שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְלֹא נִמְסְרוּ בְּיָדֵי שָׁלִיחַ - גְּשָׁמִים, חַיָּה, תְּחִיַּת הַמֵּתִים, וּמוֹסִיפָה הַגְּמָרָא אַחַר כָּךְ (רֵישׁ עַמּוּד ב): **׳בְּמַעֲרָבָא אָמְרִי אַף מַפְתֵּחַ שֶׁל פַּרְנָסָה׳**, וְהוּא מִמָּשׁ הַלְּמוּד הָאָמוּר, שֶׁחֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים מְגַלִּים לָנוּ: **״אַף״** הוּא הַמַּפְתֵּחַ שֶׁל פַּרְנָסָה, תֵּדַע שֶׁכָּל מַפְתֵּחַ הַפַּרְנָסָה תְּלוּי בְּ״אַף״ שֶׁלְּךָ, אֵיךְ תִּהְיֶה הִסְתַּבְּלוּת שֶׁלְּךָ, וְאֵיךְ שֶׁתִּשְׁמֹר אֶת עַצְמְךָ מִכַּעַס.

וְעַל־כֵּן ׳**בְּמַעֲרָבָא אָמְרִי אַף מַפְתֵּחַ שֶׁל פַּרְנָסָה׳ - ״בְּמַעֲרָבָא״** דַּיְקָא, כִּי הִיא אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְאִיתָא בִּדְבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק א, סִימָן קנה) שֶׁשְּׁלֵמוּת אֲרִיכוּת אַפַּיִם מְקַבְּלִים בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְעַל־כֵּן מֹשֶׁה רַבֵּנוּ הִשְׁתּוֹקֵק לְהִכָּנֵס לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְכִלְשׁוֹן רַבֵּנוּ שָׁם: ׳וְזֶה שֶׁאָמְרוּ **רַבּוֹתֵינוּ זַ״ל** (סַנְהֶדְרִין קיא.): **״וַיְמַהֵר מֹשֶׁה וַיִּקֹּד אַרְצָה וַיִּשְׁתָּחוּ״** - ׳מָה רָאָה? אֶרֶךְ אַפַּיִם רָאָה׳, הֵינוּ כַּנַּ״ל, כִּי מֵחֲמַת שֶׁרָאָה בְּחִינַת אֶרֶךְ אַפַּיִם שֶׁהוּא תְּלוּי בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל כַּנַּ״ל, עַל כֵּן **״וַיִּקֹּד אַרְצָה״**, שֶׁהָיָה לִבּוֹ **בּוֹעֵר לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, כְּדֵי לִזְכּוֹת לְאֶרֶךְ אַפַּיִם כַּנַּ״ל׳**; עַיֵּן שָׁם.

אַשְׁרֵי הַזּוֹכֶה לְבַלּוֹת יְמֵי חַיָּיו בִּשְׁמִירָה מִמִּדַּת הַכַּעַס, וְנִזְהָר מְאֹד בַּאֲרִיכוּת אַפַּיִם!

[וְכָל זֶה שַׁיָּךְ בְּיוֹתֵר לִימֵי חֲנֻכָּה הַקְּדוֹשִׁים, כִּי הַמְּנוֹרָה שֶׁמַּדְלִיקִין הִיא כִּמְנוֹרַת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, שֶׁבָּהּ הָיוּ שִׁבְעָה קָנִים - כְּנֶגֶד ז׳ נֵרוֹת שֶׁיֵּשׁ לָאָדָם עַל פָּנָיו: שְׁתֵּי עֵינַיִם, שְׁתֵּי אָזְנַיִם, שְׁנֵי נִקְבֵי הַחֹטֶם וְהַפֶּה, וְהָעִנְיָן שֶׁל הַחֹטֶם הוּא אֲרִיכוּת אַפַּיִם, וְאִם זוֹכֶה לְהַאֲרִיךְ אַפּוֹ עַל כָּל הָעוֹבֵר עָלָיו - כֵּן מַמְשִׁיךְ עַל עַצְמוֹ אוֹר הַמְּנוֹרָה הַטְּהוֹרָה.

וְהִנֵּה יָדוּעַ מִנְהָג תַּלְמִידֵי ׳הַיְכַל־הַקֹּדֶשׁ׳, שֶׁבְּכָל ״נֵר חֲמִישִׁי״ שֶׁל חֲנֻכָּה מִתְאַסְּפִים לְסְעֻדַּת מִצְוָה שֶׁל הַכָּרַת הַטּוֹב לְמוֹהֲרָא״שׁ הַקָּדוֹשׁ, לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל עַל שֶׁזָּכִינוּ לְהִתְקָרֵב אֵלָיו זי״ע, וְהַדָּבָר מַמְשִׁיךְ בְּיֶתֶר שְׁאֵת גַּם אַחַר הִסְתַּלְּקוּתוֹ, כְּשֶׁזּוֹכִים לֵילֵךְ לְאוּרוֹ שֶׁל מוֹ״ר שְׁלִיטָ״א, הַמַּמְשִׁיךְ אֶת אוֹרוֹ הַגָּדוֹל שֶׁל מוֹהֲרָא״שׁ הַקָּדוֹשׁ אֲלֵינוּ, וְאָז הַצַּדִּיק ׳**אִשְׁתְּכַח יַתִּיר מֵחַיָּיו**׳ (עֵין זֹהַר וַיִּקְרָא עא:).

וּבְמַעֲמָד הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה, רָגִיל מוֹ״ר שְׁלִיטָ״א לוֹמַר לְאַבְרְכֵי קְהִילָּתֵנוּ הַקְּדוֹשָׁה, שֶׁלֹּא לְחַנֵּם סוֹבְבוּ מִן הַשָּׁמַיִם שֶׁזֶּה יִתְקַיֵּם דַּיְקָא בְּנֵר חֲמִישִׁי שֶׁל חֲנֻכָּה, כִּי לְפִי סֵדֶר ז׳ הַנֵּרוֹת - שְׁתֵּי עֵינַיִם, שְׁתֵּי אָזְנַיִם, שֶׁיַּחְדָּיו הֵם אַרְבָּעָה, הֲרֵי שֶׁהַנֵּר הַחֲמִישִׁי הוּא קְדֻשַּׁת הַחֹטֶם, וְהוּא עִנְיָן אֲרִיכוּת אַפַּיִם, שֶׁבְּיוֹתֵר צְרִיכִין לְלַמֵּד לָאַבְרְכִים - שֶׁיַּאֲרִיכוּ אַפָּם בְּבֵיתָם [וְגַם לְפִי סֵדֶר הַכְּוָנוֹת, נֵר חֲמִישִׁי הוּא כְּנֶגֶד מִדַּת ׳**אַפַּיִם**׳, כְּיָדוּעַ (עֵין ׳נֵר לְהַצַּדִּיק׳, עַמּוּד לח)], וְסֵמֶל וּדְמוּת לָזֶה הוּא **בַּעַל הַהַלּוּלָא** שֶׁל אוֹתוֹ הַיּוֹם - **רַבִּי אַבְרָהָם בֶּן רַבִּי נַחְמָן** זַ״ל, שֶׁהָיָה שׁוֹרֶה אֶצְלוֹ הַשָּׁלוֹם הַנִּפְלָא, וְכַיָּדוּעַ שֶׁהָיְתָה דַּרְכּוֹ לֵילֵךְ בְּתְחִלַּת הַשָּׁבוּעַ אֶל הַיַּעַר, וְעָסַק שָׁם בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּכְשֶׁשָּׁב לְבֵיתוֹ בְּעֶרֶב־שַׁבָּת־קֹדֶשׁ הָיְתָה אִשְׁתּוֹ מְפֻיֶּסֶת וּשְׂמֵחָה וְכוּ׳; אַשְׁרֵי הַזּוֹכֶה לִהְיוֹת מְקֹרָב לַצַּדִּיקִים וּלְצֵאת לָהֶם!].